

שאל בני

פרשת בא תשע"ט

עלון - מס' 124

העלון יוצא לאור ע"י מכון "שאל בני" העוסק בענייני שמירת הלשון
חשיבה חיובית לימוד זכות ואהבת ישראל
להנצחת ולתרומות, ניתן ליצור קשר במייל: shealbeni@gmail.com
או לפקס 08-9178033

לא ראו איש את אחיו

החושך הגדול ביותר הוא, שאדם לא רואה את חברו, רואה אך ורק את עצמו.

דרש החידושי הרי"מ: לא ראו איש את אחיו, ולא קמו איש מתחתיו, אם אחד לא רואה את חברו, הוא אינו יכול לקום, הוא לא יתרומם.

כתב השפת אמת יש מצוה מהתורה לא תראה את שור אחיך וגו' והתעלמת מהם. אסור לאיש ישראל להתעלם מהקשיים של חברו, הן בגשמיות והן ברוחניות.

כבד לב פרעה

כתוב במדרש ילקוט שמעוני (וארא רמז קפב) משלו משל למה הדבר דומה, למלך החיות – האריה, שיצא למסע עם עוד מספר חיות ועם השועל החכם, ובמסע הם נסעו בספינה, כשירדו מהספינה, עמד שם החמור והי' גובה מכס מנוסעי הספינה.

אמר להם החמור תנו לי מכס !! אמר השועל לחמור כמה עזין פניך, אתה יודע שמלך החיות עמנו ואתה מבקש שנשלם מכס !! אמר החמור לשועל, אני נוטל מכס מהמלך, ולגנזי המלך אני מכניס.

שמע הארי את דברי החמור, נגש לחמור, טרף אותו. ואמר לשועל סדר לי את האברים של שוטה זה. שמע השועל ועשה כמצוות המלך, סידר את אברי החמור.

ראה השועל את לב החמור, נטלו ואכלו. כשבא הארי מצא את אברי מנותחים. אמר לשועל היכן לבו של שוטה זה? אמר השועל "אדוני המלך לא היה לו לב, שאם היה לו לב הוא לא הי' חמור".

אף כך פרעה הרשע אם היה לו לב, הוא לא היה אומר למלך מלכי המלכים, "מי ה' אשר אשמע בקולו". וזהו כוונת הכתוב כבד לב פרעה, לפרעה הי' כבד במקום לב.

מבאר השפת אמת שכתוב במדרש צדיקים לבם ברשותם, רשעים הם ברשות לבם. היינו שלצדיק יש לב יש לו את הלב בידים שלו, הוא שולט על כל היצרים שלו, התאוות תשוקות, הוא המנהיג. ולחילופין הרשע ברשות ליבו, אין לו לב, הוא לא שולט על הלב שלו.

מלך ר"ת מוח לב כבד, היינו שהמוח שולט על הלב ועל הכבד, אצל הרשעים הכבד הוא השולט, כלם

נוצר נושר (5)

בשבוע שעבר דיברנו בהרחבה על היסוד, של שלמה המלך ע"ה כמים פנים אל פנים כן לב האדם אל האדם. כמו שהאדם חושב על חברו, כך חברו יחשוב עליו. אם הוא יחשוב על החבר מחשבות טובות, גם החבר יחשוב עליו כך. וכתבנו שעצה זו מאוד מאוד מועילה בתקשורת בן אישית, גם עם אנשים שמזה רבות בשנים, לא תקשרת אתם, גם עם כאילו שמתנהלים אתם מריבות קשות שנים רבות, אם יתחיל צד מן הצדדים לחשוב טוב על הצד השני, כגון לקחת דף ועט ויכתוב על הדף את המעלות שיש בחבר, וכל יום יחזור על המעלות, ואף ישבח את החבר ויהלל אותו, במשך הזמן גם הצד השני יתחיל לחשוב עליו טוב, ותשקוט המריבה והכל יחזור למוטב.

השבוע רצינו להוסיף עוד נקודה חשובה ומעניינת שמקורה בליקוטי מוהר"ן, אחד מהיסודות של ר' נחמן מברסלב, ומצאנו שגם השפת אמת בפרשת כי תצא [שהשבוע הל האריציט שלו, בתאריך ה' שבט, אור ליום ו' אומר אותו חידוש].

העתקנו כאן מספר ליקוטי מוהר"ן (מהדורא קמא סימן רפב) וז"ל דע פי צריך לדון את כל אדם לכף זכות, ואפלו מי שהוא רשע גמור, צריך לחפש ולמצא בו איזה מעט טוב, שבאותו המעט אינו רשע, ועל ידי זה שמוצא בו מעט טוב, ודן אותו לכף זכות, על ידי זה מעלה אותו באמת לכף זכות, ויוכל להשיבו בתשובה.

וזה בחינת (תהלים ל"ז): "ועוד מעט ואין רשע והתבוננת על מקומו ואיננו" הינו שהפסוק מזכיר לדון את הפל לכף זכות, ואף על פי שאתה רואה שהוא רשע גמור, אף על פי כן צריך אתה לחפש ולבקש למצא בו מעט טוב ששם אינו רשע וזהו ועוד מעט ואין רשע, שצריך אתה לבקש בו עוד מעט טוב שיש בו צדין, ששם אינו רשע, פי אף על פי שהוא רשע, אף אפשר שאין בו מעט טוב צדין, כי אף אפשר שלא עשה איזה מצוה או דבר טוב מימיו, ועל ידי זה שאתה מוצא בו עוד מעט טוב ששם אינו רשע, ואתה דן אותו לכף זכות, על ידי זה אתה מעלה אותו באמת מן חובה לכף זכות, עד שישוב בתשובה על ידי זה, וזהו ועוד מעט ואין רשע, על ידי שמוצא ברשע עוד מעט טוב, ששם אינו רשע, על ידי זה והתבוננת על מקומו ואיננו, הינו שאתה בונן ותסתכל על מקומו ומדגתו, ואיננו שם על מקומו הראשון, פי על ידי שמוצאין בו עוד מעט טוב, איזה נקדה טובה, ודנין אותו לכף זכות, על ידי זה מוציאין אותו באמת מן חובה לכף זכות. וזהו והתבוננת על מקומו ואיננו. עכ"ל.

היינו שצריך ללמד זכות על האחר וההסתכלות הטובה יביא אותו לפרוה ולשגשג, זה יעורר את החלק הטוב שבחבר.

מסופר שפעם השפת אמת נסע לגרמניה לצורכי רפואה, וכשחזר בחזרה לפולין לעיירת גור, חיכה לו אחיו ר' שלמלה בתחנת רכבת.

כשירד השפת אמת שאל אותו ר' שלמלה, מה הרבי אומר על היהדות בגרמניה? [מפורסם שהי' בגרמניה הרבה התבוללות, ואף היהודים היו מאוד ירודים ברוחניות]. אמר לו השפת אמת, בכללות המצב טוב שם. אם מסתכלים על המצב בכללות רואים דברים טובים. השפת אמת בפירושו על אבות ביאר את המשנה "הוי דן את כל האדם לכף זכות" מהו "כל" האדם, וכי כל אדם ולא חצי אדם?

ביאר השפת אמת שצריך לדון את האדם, לפי כל מצבו, מהיכן הוא בא, היכן הוא גר, איזו חינוך הוא קיבל, אם הוא בא מבית חילוני, וכזהו הוא שומר תורה ומצוות הוא ברמה גבוהה מאוד, אפי' אם הוא לא מקיים את כולם בהידור רב. תסתכל על כל מצבו וכך תדון אותו לכף זכות.

יש לנו כאן עצה נפלא להחזיר בנים שובבים לביתם: תלמד עליהם זכות, ובכך יתעורר בהם רצונות טובים מחשבות טובות, הנשמה שלו תתעורר ועוד מעט ואין רשע והתבוננת על מקומו ואיננו.

אדם דואג על איבוד דמיו ואינו דואג על איבוד ימיו

והגדת לבנך

כתב האור החיים ע"י שתספר סיפור יציאת מצרים, תזכה להוושע בבו זכר.

מילתא דבדיחותא

מעשה בשני משולחים נסעו לחו"ל לאסוף כסף להחזקת כולל, עלו שניהם לעשיר, דפקו על הדלת, הגביר פותח להם, ושני המשולחים נכנסים מתיישבים ומתחילים לשכנע אותו שיסכים לתרום כסף לכולל, הגביר לא השתכנע, ויותר מכך אמר להם אברכי כולל "שילכו לעבוד" הם לומדים על חשבון הגבירים מה החוצפה ??? !!
המשולחים התחילו לשכנע אותו שאין העולם מתקיים אלא בזכות התורה, כי הם חיינו ואורך ימינו, אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד, ועוד ועוד. עד שהשתכנע הגביר ונתן להם 10000 דולר, הודו שניהם לגביר וקמו לצאת מהבית.
לפני שהלכו לדרכם, הגביר פנה אליהם ושאל אחד מהם, תגיד כמה כסף אתה לוקח מהתרומה? ענה 50% 5000 דולר.
שאל את השני כמה אתה לוקח? אמר 50% 5000 דולר.
שאל הגביר ומה אם האברכים?
אמרו המשולחים: האברכים שילכו לעבוד ! ! ! !

הלכה למעשה

הרב ישראל אשלג 0504182631

יש שמכבדים ומענגים את השבת, ונוהגים להניח את החלות על סיר הבשר בשבת, כדי שהחלות יהיו חמות וטעימות.
מעשה באחד שהניח את החלות על סיר בשר בכדי לחמם את החלות, מכסה הסיר עשוי מזכוכית, ויש בו חור קטן שדרכו יוצאים האדים שאלתו היא, האם החלות נעשו בשריים?
א. האם מותר לאכול את החלות עם גבינה? [למשל מי שנוהג לאכול ארוחת בוקר חלבית בשבת, או לחילופין מי שאוכל סעודה שלישית חלבית].
ב. האם מותר לאכול את החלות עם דגים? כידוע אסור לאכול בשר עם דגים, וכן אסור לאכול תבשיל שהתבשל ביחד עם בשר - עם דגים. השאלה מה דין החלות האם הם בשריים ואסור לאכולם עם הדגים יחד?
תשובה: א. לענין לאכול את החלות עם חלב: אם הוא הניח את החלות רק על המכסה הזכוכית ולא נגד החור, בוודאי החלות אינם בשריים, כיון שזכוכית לא בולעת. וגם לדעת הרמ"א בהלכות פסח (סימן תנא סעיף כו') שהחמיר בכלי זכוכית בפסח, בשאר ימות השנה אינו מחמיר. אמנם אם המכסה הי' ממתכת: יש לדון כיון שבשולחן ערוך (יורה דעה סימן צב' סעיף א') נחלקו מרן המחבר והרמ"א בדין נ"ט בר נ"ט - נותן טעם בן נותן טעם, [פעם שמעתי מהרב הראשי רבי יצחק יוסף שליט"א, שהוא בחן פעם רב צבאי, ושאל אותו מה הפירוש נ"ט בר נ"ט, אמר לו נגד טילים בן נגד טילים, אמר לו לך תחזור שוב על החומר] דהיינו עם בישולו תבשיל פרווה כגון אורז ותפוחי אדמה בסיר בשרי בן יומו, [כמובן סיר נקי שאין בו שיירים וליכלוך של בשר], לדעת מרן - המחבר מותר לאכול את התבשיל עם חלב. ולדעת הרמ"א וכך נוהגים האשכנזים אסור לאכול את התבשיל עם חלב. אם כן כשהניח את החלות על מכסה מתכת, לדעת הספרדים מותר לאוכלו עם חלב. ולדעת האשכנזים אסור לאוכלו עם חלב.
[ביחוד דעת בעל החוות דעת שתוך כדי בישול, כגון כאן שבסיר מתבשל בשר, ועליו מונחים החלות בוודאי צריך להחמיר, ולא לאוכלו עם חלב].
ואם הניח את החלות נגד החור שמשם יוצאים אדים, בוודאי שהחלות נעשיים בשריים ואסור לאוכלם עם חלב.
ב. לענין לאכול את החלות עם דגים: דעת הטורי זהב (שם סי' כו') שמותר לאכול תבשיל שהתבשל בסיר בשרי בן יומו, ביחד עם דגים, כיון שהתבשיל הוא נ"ט בר נ"ט, היינו נותן טעם בן נותן טעם, ואף האשכנזים שמחמירים בדין נ"ט בר נ"ט, ואוסרים לאכול תבשיל שהתבשל בסיר בשרי עם חלב, מודים שמותר לאוכלו ביחד עם דגים.
וא"כ אם החלות מונחות על המכסה, אפי' אם המכסה ממתכת, מותר לאוכלם עם דגים.
ואם החלות מונחות על החור שבסיר שמשם יוצאים אדים ורתחים, בוודאי אסור לאוכלם עם דגים, כיון שדין האדים כמו שבישלו אותם ממש עם בשר, ואם כן אסור לאוכלם עם דגים.
אמנם מצאנו שהבן איש חי (שו"ת רב פעלים אורח חיים חלק ג' סימן יג') כתב שבבגדד היו מניחים מכסה על החמין, בצורה שהמכסה לא כיסה את כל הסיר, ובצידי המכסה הי' נשאר חלל ריק, והיו מניחים שם ביצים, וכך הביצים היו מתבשלות מהאדים. ונשאל הבן איש חי האם מותר לאוכלם עם חלב, האם האדים עושים את הביצים כדין תבשיל בשרי? והאריך שם שדינם כדין נ"ט בר נ"ט. וכן דין האדים אינו כמי שהתבשל ממש בתוכם.
אמנם שמעתי מרבנים מובהקים שנוהגים להחמיר בכך.
אם כן הספרדים שפוסקים כבן איש חי יכולים להקל, אבל האשכנזים צריכים להחמיר ולא לאכול את החלה עם דגים ממש. כמובן שמותר לאוכלם בסעודה אחת עם דגים, אבל לא יטבול את החלה בתוך הדגים.
לסיכום: אם הניח חלות על מכסה זכוכית, מותר לאוכלם גם עם חלב.
אם הניח את החלות על מכסה מתכת: לדעת אשכנזים לא יאכלם עם חלב, ומותר לאוכלם עם דגים. ולדעת הספרדים מותר לאוכלם גם עם חלב.
אם הניח את החלות נגד החור: אסור לאוכלם לא עם דגים ולא עם חלב. אמנם יש מקילים על פי דעת הבן איש חי.

ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו

מסופר שפעם הגיע המגיד מדובנא לעירה שלא הקפידו לשמור תורה ומצוות. וביקשו ממנו שידרוש דרשה, אבל בתנאי אחד שלא יזכיר בדרשתו אפי' פסוק אחד.
אמר להם המגיד מדובנא אמשול לכם משל. פעם הלך מוחך - מלמד של ילדים לטייל עם הילדים, באמצע הדרך אמר להם המלמד עם נראה כלב אין לכם לפחד, נאמר את הפסוק ולכל בני ישראל, והכלב יברח.
פתאום הגיע כלב גדול ענק, המלמד נבהל והתחיל לברוח. לאחר ריצה ממושכת, נעצר המלמד עם כל הילדים. שאלו אותו הילדים מדוע ברחת, הרי אמרת שאומרים פסוק ולכל וגו', והכלב בורח? אמר להם המלמד כזה כלב גדול, גם פסוק אחד לא יכלתי לומר.
רמז להם המגיד מדובנא, כשנפגשים עם גדולים כמוכם, אפי' פסוק אחד אי אפשר לומר.

ניתן להזמין שיעורים והרצאות בענייני תיקון המידות חינוך ועוד,

פאלפון: 0504182631 וברוא"ל: shealbeni@gmail.com